

Joseph Conrad: A sötétség mélyén

JOSEPH Conrad (1857–1924)¹ Afrika képe élesen eltér a napjainkban vagy akár az elmúlt évtizedekben európaiak által írt irodalmi művekben olykor idealizált, misztifikált és/vagy idilli világként lefestett fekete kontinens képétől. Bár Conrad kritikusi elsősorban a szereplők pszichikai állapotának, az ember vaddá válásának leírását dicsérik munkájában, engem leginkább az az „idill-mentes” hangnem ragad meg a regényben, mellyel a közép-afrikai térségben uralkodó káoszról ír.

A lengyel származású angol író regényének első közlése 1899-ben jelent meg, háromrészes folytatásos sorozatban az angol Blackwood's Magazine-ban. Önálló kötetként 1902-ben adták ki először a művet. A múlt századelőn mindenképpen egyedülállónak számított a Conrad által vázolt afrikai probléma megközelítési módja.

Marlow, a kapitány rutinos és megkeseredett hajósként meséli el társai számára pályája kezdetének történetét, amikor forró fejjel, fiatalon Afrikába utazott. Az ismeretlen iránti kíváncsiság hajtotta a kontinensre, utazása során azonban fel kellett ismernie, hogy az elefántcsont-kereskedők, az Afrikát kizsákmányoló világ korántsem olyan örömteli, mint az távolról, Európából tűnt.

Conrad gyerekkorától kezdve vágyott Közép-Afrikába. Régóta dédelgetett álma 1889-ben vált valóra, amikor egy gőzhajó kapitányként lehetősége adódott elutazni Kongóba. Az utazása során tapasztalt kegyetlenségek és rémtettek nemcsak egyik legelismertebb regényéhez adtak alapötletet, hanem gyökerestül változtatták meg az emberekbe és az önmagába vetett hitét is. Egész további életére kiható érzelmi traumát, lelki szenvedést okoztak neki a látottak, megtapasztaltak. Orléte alatt ismeretséget kötött Roger Casementtel, aki 1904-es kongói jelentésében sorra részletezte a kegyetlen bánásmódokat, melyektől a bennszülött lakosság szenvedni kényszerült.

Conrad életrajzi párhuzamai alapján nyilvánvalóvá válik, hogy a regény főhőse és elbeszélője, Charles

Marlow, valójában Conrad sorsát idézi, aki a gonoszság és kegyetlen örület vizeire hajózva, útitársul a magányt, a korrupciót és a könnyörtelenséget kapja, melyek Conrad egész életművére hatással voltak.

Továbbra is fennáll azonban a kérdés: miben is tér el ez a regény a korszak európai utazóinak Afrika-leírásaitól? A válasz számomra igen egyértelműnek tűnik első afrikai utamat követően: az afrikaiak részvétele a kegyetlen játékokban. Kurtz örült, víziókkal teli és lelkiileg összeroppant világa, ahogy saját gonoszságának lelki csapdájába esik, az afrikaiak és az európaiak egészen sajátos kapcsolatát mutatja be. Az európai az idealizált Afrikába vágyakozik, ahol saját előítéleteit érvényesítve próbál megélni. Saját fogalmai szerint extrém sikereket ér el, de az ár, amit megfizet érte, olyan súlyos, mint amit Faustnak kell megfizetnie az ördög szolgálataiért.

Marlow időskori visszaemlékezései, végső tapasztalatai: Afrika szenved, megkínózik és rabul ejt. Ezek mind azt mutatják, hogy Joseph Conrad nem csupán átutazott Afrikán, hanem a részévé vált. Egy olyan gondolatot fogalmazott meg európaiként, melyet később afrikai írók ezrei: az afrikaiakat elnyomják, kegyetlenül bánnak velük, de ebben a tragikus játékban a helyiek is súlyos részt vállalnak.

Conrad regénye több filmrendezőt is megihletett, köztük nem kisebb művészt, mint Francis Ford Coppolát, aki 1979-ben az *Apokalipszis most* című filmjéhez használta fel a mű alapötletét. 1994-ben készítette el Nicolas Roeg *A sötétség mélyén* című film-drámáját, mely a regény betűihez csaknem tökéletes hűséggel eleveníti meg Marlow történetét, Tim Roth-szal és John Malkovich-csal a főszerepben.

A regény mind angol nyelven (<http://www.amlit.com/HeartDark/chap0.html>), mind magyar nyelven elérhető az interneten (<http://mek.oszk.hu/01900/01911/>).

Kármán Marianna

Jegyzet

¹ Születési neve: Teodor Józef Konrad Nałęcz-Korzeniowski (Berdyuczów/ Ukrajna, 1857. december 3. – Canterbury, 1924. augusztus 3.)

AFRIKA tanulmányok

Afrika Tanulmányok előfizetői ajánlat a 2009-es évre

MAGYARORSZÁG AFRIKA MAGAZINJA

**FIZESSEN ELŐ A FOLYÓIRATRA A 2009-ES ÉVRE
(4 MEGJELENÉS) KEDVEZMÉNYES ÁRON
3980 FT-ÉRT.**

Megrendeléssel és előfizetéssel kapcsolatos információk:
www.afrikatanulmanyok.hu

Tel.: 06-72-522-624
Email: elofizetes@publikon.hu

Cím: IDResearch Kft./Publikon Kiadó 7624 Pécs, Jakabhegyi u. 8/E

Bankszámlaszám: Magyarországi Volksbank Zrt. 14100017-87902249-01000002